

Lieta Nr.A43011411
Nr.A43-0045-13/16

SPRIEDUMS Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2013.gada 7.janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs K.Berķis,
tiesneši M.Birzgalis un A.Šteinberga,

piedaloties pieteicējas Rīgas brīvostas pārvaldes pārstāvim *A.M.*, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes pārstāvim *M.B.* un trešās personas akciju sabiedrības „*Nosaukums*” pārstāvei *T.Č.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Rīgas brīvostas pārvaldes pieteikumu par Konkurences padomes 2011.gada 29.aprīļa lēmuma Nr.E02-22 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Konkurences padome 2011.gada 29.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.E02-22 (prot. Nr.20, 2.§) (turpmāk – Lēmums), ar kuru Rīgas brīvostas pārvaldei uzlika naudas sodu Ls 105000 apmērā par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu.

Ar Lēmumu konstatēts, ka Rīgas brīvostas pārvalde: 1) nepamatoti liedzot sniegt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „*Nosaukums*”; 2) nepamatoti liedzot (4 epizodes) un ierobežojot (10 epizodes) izvēli attiecībā uz velkoņa pakalpojumu sniedzējiem Rīgas brīvostā; 3) ļaunprātīgi izmantojot savu dominējošo stāvokli, neizveidojot taisnīgu, uz objektīviem un nediskriminējošiem nosacījumiem balstītu sadali starp velkoņu pakalpojumu sniedzējiem par to kuģu apkalpošanu, kuri nav norādījuši konkrētu pakalpojuma sniedzēju, ir pārkāpusi Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktu.

[2] 2011.gada 20.jūnijā Administratīvajā apgabaltiesā saņemts Rīgas brīvostas pārvaldes (turpmāk arī – pieteicēja) pieteikums, kurā lūgts atcelt Lēmumu. Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[2.1] AS „Nosaukums” velkoņa „Nosaukums” tiesības sniegt velkoņa pakalpojumus Rīgas brīvostā nosaka līgums, kas noslēgts starp pieteicēju un AS „Nosaukums”. Atbilstoši Augstākās tiesas Senāta administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) praksei līgums, kas noslēgts starp pieteicēju un komersantu par velkoņu pakalpojumu sniegšanu, ir publisko tiesību līgums. Līdz ar to arī pieteicējas darbības attiecībā uz atļauju AS „Nosaukums” sniegt velkoņu pakalpojumus Rīgas brīvostas teritorijā ar velkoni „Nosaukums” ir rīcība publisko tiesību jomā, un nevar tikt novērtēta kā pieteicējas atteikums slēgt darījumu privāto tiesību jomā atbilstoši Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktam.

[2.2] Attiecībā uz Rīgas brīvostas kapteiņa un viņam padoto Kuģu satiksmes centra operatoru rīcību, nepamatoti liedzot (4 epizodes) un ierobežojot (10 epizodes) izvēli attiecībā uz velkoņa pakalpojumu sniedzējiem Rīgas brīvostā, pieteicēja norāda, ka atbilstoši Likumam par ostām ostas kapteiņa darbības ir pārsūdzamas Administratīvajā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Minētās darbības ir veiktas publisko tiesību jomā un nevar tikt vērtētas kā Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums.

[2.3] Konkrētajā gadījumā attiecībā uz pieteicēju nav nepieciešams piemērot naudas sodu, jo nav izdarīts smags pārkāpums.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2012.gada 26.oktobra lēmumu AS „Nosaukums” pielaista lietā kā trešā persona.

[4] Konkurences padome ir iesniegusi apgabaltiesā rakstveida paskaidrojumu, kurā lūdz atstāt negrozītu Lēmumu. Paskaidrojumā norādīti turpmāk minēties apsvērumi.

[4.1] Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta normas nav piemērojamas gadījumos, kad tirgus dalībnieks darbojas arī publisko tiesību jomā.

Konkurences padome uzskata, ka konkrētajā gadījumā noteicošais priekšnoteikums, lai piemērotu Konkurences likuma nosacījumus, ir pieteicējas atbilstība tirgus dalībnieka statusam.

Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpuma sastāvs attiecas uz jebkuru tirgus dalībnieku, kas atrodas dominējošā stāvoklī, arī uz publisko tiesību subjektu, kas veic saimniecisko darbību.

[4.2] Konkurences padome nepiekrīt pieteicējai, ka AS „Nosaukums” bija tiesības sniegt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „Nosaukums”. Izvērtējot pieteicējas izvirzītos nosacījumus AS „Nosaukums” par velkoņa „Nosaukums” piestātnes nomu, Konkurences padome secināja, ka tie ir vērsti uz velkoņa „Nosaukums” izmantošanas ierobežošanu.

[4.3] Konkurence padome nepiekrīt pieteicējas viedoklim, ka Ostas kapteinis ir neatkarīgs no pieteicējas, un tā darbības nav attiecināmas uz pieteicēju.

Konkrētajā gadījumā ostas kapteinis ir rīkojies sava darba devēja interesēs, jo Konkurences padomes konstatēto pārkāpumu epizodēs velkoņa pakalpojumu sniegšana tikusi nodota par labu pieteicējas velkoņiem. Līdz ar to, nepastāvot taisnīgiem un pamatotiem kritērijiem velkoņu pakalpojumu sniegšanas sadalē, pieteicēja ļaunprātīgi izmantoja tās dominējošo stāvokli ostas apsaimeņkošanas tirgū Rīgas brīvostā.

[4.4] Lēmums ir pieņemts, ne vien ievērojot speciālās tiesību normas, kas nosaka atbildību par Konkurences likuma pārkāpumiem, bet arī atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65. un 66.pantam, ievērojot lietderības apsvērumus.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja pieteikumu, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem apsvērumiem, papildus norādot, ka pieteicējas rīcība nav vērtējama kā dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, jo ar dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu saprot ekonomisko sviru izmantošanu, lai ietekmētu konkrēto tirgu. Velkoņu pakalpojumu sniedzēju nosaukšana notiek publisko tiesību jomā, jo atbilstoši Rīgas domes saistošajiem noteikumiem Nr.42 „Rīgas brīvostas noteikumi” visa kustība ostā notiek caur kuģu satiksmes centru, ko regulē ostas kapteinis. Ostas kapteiņa darbība, veicot velkoņu satiksmes regulēšanu, ir publisko tiesību jomā veiktas darbības. Līdz ar to tās nevar vērtēt kā ekonomisko sviru izmantošanu.

Neviens normatīvais akts nenosaka pieteicējai prasību veidot velkoņu sadales sistēmu.

Starp pieteicēju un AS „Nosaukums” nepastāv nekādas darījuma attiecības. Attiecībā uz velkoņa pakalpojuma sniegšanu darījuma attiecības pastāv starp velkoņa pakalpojuma sniedzēju un kuģa īpašnieku vai aģentu.

Ar Lēmumu piemērotais naudas sods Ls 105000 apmērā nav samērīgs ar izdarīto pārkāpumu, un tas ir neadekvāti liels. 2010.gadā Rīgas brīvostā tika apkalpoti 4040 kuģi, bet Konkurences padome ir konstatējusi pieteicējas pārkāpumus tikai 4 epizodēs vienā un 10 epizodēs otrā gadījumā.

Konkurences padomes pārstāvis pieteikumu neatzina un lūdza to noraidīt kā nepamatotu.

Trešās personas pārstāve norādīja, ka Konkurences padomes Lēmums ir pamatots un ar Lēmumu pieteicējai piemērotais sods ir samērīgs.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteikums ir noraidāms kā nepamatots.

[7] Ar pārsūdzēto Lēmumu pieteicējas darbībās ir konstatēts Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums.

Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var izpausties arī kā atteikšanās slēgt darījumu ar citu tirgus dalībnieku vai grozīt darījuma noteikumus bez objektīvi attaisnojoša iemesla, tajā skaitā netaisnīga un nepamatota atteikšanās piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus.

[8] Konkurences padome Lēmumā ir secinājusi, ka pieteicējas pārkāpums izpaužas, tostarp, nepamatoti liedzot AS „Nosaukums” sniegt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „Nosaukums”.

No lietas materiāliem ir secināms, ka AS „Nosaukums” lūdza atļauju pieteicējai veikt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „Nosaukums”. Pieteicēja 2010.gada 26.martā sniedza atbildi, ka velkoņa „Nosaukums” prombūtnes laikā velkonis „Nosaukums” var strādāt Rīgas ostā pie nosacījuma, ka tiek saņemta konkrētas stāvvietas atļauja (*lietas 1.pielikuma 10.lapa*).

AS „Nosaukums” informēja pieteicēju, ka velkoņa „Nosaukums” stāvvietā ir pietātne Nr./*pietātnes numurs*/ atbilstoši līgumam, kas noslēgts ar SIA „Nosaukums” par pietātnes Nr./*pietātnes numurs*/ nomu.

Savukārt pieteicēja norādīja, ka AS „Nosaukums” iesniegtais līgums, kas garantē AS „Nosaukums” piederošā velkoņa „Nosaukums” stāvēšanas tiesības pie pietātnes Nr./*pietātnes numurs*/, ir noslēgts, neievērojot SIA „Nosaukums” pilnvaras, norādot arī uz minētā līguma prettiesiskumu, tādā spēkā neesamību.

Konkurences padome ir atzinusi, ka pieteicējai ir tiesības vērtēt iesniegtā velkoņa stāvvietas līgumu no kuģošanas drošības viedokļa. Taču konkrētajā gadījumā pieteicēja savu ierobežojumu AS „Nosaukums” velkonim „Nosaukums” sniegt velkoņa pakalpojumus (ar stāvvietu pie pietātnes Nr./*pietātnes numurs*/) nav argumentējusi ar konkrētiem draudiem kuģošanas drošībai, tā ir tikai atsaukusies uz šādām savām tiesībām, kā arī uz iespējamam līgumu, kuru puse nav AS „Nosaukums”, pārkāpumiem.

Līdz ar to Konkurences padome ir konstatējusi pieteicējas pārkāpumu, liedzot AS „Nosaukums” no 2010.gada 4.jūnija līdz 9.jūlijam sniegt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „Nosaukums”, ja tā pietātne Rīgas brīvastā ir Nr./*pietātnes numurs*/.

[9] Konkurences padome ir konstatējusi pārkāpumu pieteicējas rīcībā, liedzot AS „Nosaukums” sniegt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „Nosaukums” arī laika posmā no 2010.gada 2.augusta līdz 30.septembrim, kad tā pietātne Rīgas brīvastā bija SIA „Nosaukums” akvatorijā.

Attiecībā uz minēto pieteicējas pārkāpumu no lietas materiāliem konstatējams, ka SIA „Nosaukums” un AS „Nosaukums” 2010.gada 14.jūlijā noslēdza Līgumu Nr.22 „Par stāvēšanas pakalpojumu sniegšanu velkonim „Nosaukums””, kura 1.punkts paredz, ka ar šo līgumu ir paredzēts piešķirt velkonim „Nosaukums” stāvvietu pie SIA „Nosaukums” doka pietātnes.

Līgums noslēgts uz nenoteiktu laiku un ir spēkā no akta par kuģa pieņemšanu stāvēšanai parakstīšanas brīža. Kuģa pieņemšanas - nodošanas akts starp pasūtītāju AS „Nosaukums” un izpildītāju SIA „Nosaukums” par velkoņa „Nosaukums” nodošanu -pieņemšanu pēc remonta pabeigšanas tika parakstīts 2010.gada 2.augustā. Minētajā datumā ir parakstīts arī akts starp AS „Nosaukums” un SIA „Nosaukums” par kuģa pieņemšanu stāvēšanai saskaņā ar Līgumu Nr.22. AS „Nosaukums” ar 2010.gada 2.augusta vēstuli Nr.387/08-10i informēja pieteicēju par piestātnes maiņu un iesniedza piestātnes nomas līgumu.

Atbilstoši Lēmumā konstatētajam pēc iepriekš minētā AS „Nosaukums” paziņojuma saņemšanas pieteicēja turpināja ierobežot AS „Nosaukums” sniegt velkoņa pakalpojumus, norādot, ka no iesniegtajiem dokumentiem nav viennozīmīgi skaidrs līguma priekšmets, norādot uz bažām par to, ka līguma priekšmets varētu būt remontdarbu veikšana, vai par to, ka noslēgtā līguma ietvaros varētu būt ierobežota velkoņa „Nosaukums” brīva kustība. Pieteicēja lūdza iesniegt papildu pierādījumus - SIA „Nosaukums” apstiprinājumu par to, ka noslēgtais līgums attiecas nevis uz remonta veikšanu velkonim „Nosaukums”, bet tieši uz pastāvīgas stāvvietas piešķiršanu. AS „Nosaukums” iesniedza SIA „Nosaukums” vēstuli, kurā norādīts, ka velkonim „Nosaukums” remontdarbi ir pabeigti, ka tā kustība nav ierobežota. Pieteicēja atzina šādus papildu faktus par nepietiekamiem.

Attiecībā uz iepriekšminētajiem apstākļiem Konkurences padome Lēmumā secināja, ka faktiski jau no paša līguma satura viennozīmīgi izriet, ka līguma priekšmets ir stāvvietas noma un ka pieteicēja nepamatoti ir ierobežojusi SIA „Nosaukums” tiesības sniegt velkoņa pakalpojumus ar velkoni „Nosaukums”. Fakts, ka iznomātājs sniedz arī citus pakalpojumus, nevar būt pamats apšaubīt iesniegtā līguma priekšmetu.

[10] Pieteicēja nepiekrīt Konkurences padomes konstatētajiem pārkāpumiem attiecībā uz ierobežojumiem velkonim „Nosaukums” sniegt velkoņa pakalpojumus, jo AS „Nosaukums” tiesības sniegt velkoņa pakalpojumus izrietēja no 2003.gada 26.septembra līguma par velkoņu pakalpojumiem Rīgas brīvastā, kas noslēgts starp pieteicēju un AS „Nosaukums”.

[11] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot minēto līgumu par velkoņu pakalpojumiem Rīgas brīvastā (*lietas 1.pielikuma 80.-83.lapa*), konstatē, ka atbilstoši līguma 2.6.punkta nosacījumiem AS „Nosaukums” bija pienākums informēt pieteicēju par velkoņu stāvvietas maiņu, savukārt atbilstoši līguma 8.4.punktam AS „Nosaukums” velkoņu paziņotā stāvvieta bija SIA „Nosaukums” piestātne.

Ievērojot minētā līguma prasības, apgabaltiesa atzīst, ka Konkurences padome ir pamatoti secinājusi, ka AS „Nosaukums” tiesības sniegt velkoņa pakalpojumus neizriet tikai no fakta, ka ir noslēgts līgums par velkoņa pakalpojumu sniegšanu Rīgas brīvastā, jo AS „Nosaukums” bija pienākums

informēt pieteicēju par velkoņa stāvvietu, ja šī stāvvietā netiek nodrošināta pie SIA „Nosaukums” piestātnēm vai citām piestātnēm, par kurām pieteicēja ir bijusi informēta pēc līguma par velkoņu pakalpojumu sniegšanu Rīgas brīvostā noslēgšanas. Savukārt, kā konstatējams no lietas materiāliem, pieteicēja sarakstē ar AS „Nosaukums” ir izteikusi iebildumus pret AS „Nosaukums” paziņoto velkoņa „Nosaukums” stāvvietu.

Apgabaltiesa piekrīt Konkurences padomes secinātajam, ka pieteicēja, iebilstot pret AS „Nosaukums” paziņotajām velkoņa „Nosaukums” stāvvietām un neakceptējot tās, faktiski liedza minētajam velkonim sniegt velkoņa pakalpojumus, jo velkoņu pakalpojumu sniegšana ar velkoni, kura stāvvietā nav paziņota un akceptēta, būtu pretrunā 2003.gada 26.septembra līgumā par velkoņu pakalpojumiem Rīgas brīvostā noteiktajiem nosacījumiem.

[12] Lietā nav strīda, ka pieteicējai ir tiesības vērtēt velkoņa stāvvietas līgumus no kuģošanas drošības viedokļa. Taču konkrētajā gadījumā pieteicēja savu ierobežojumu AS „Nosaukums” velkonim „Nosaukums” sniegt velkoņa pakalpojumus (ar stāvvietu pie piestātnes Nr./piestātnes numurs/) nav argumentējusi ar konkrētiem draudiem kuģošanas drošībai, tā ir tikai atsaukusies uz šādām savām tiesībām, kā arī uz iespējamiem līgumu, kuru puse nav AS „Nosaukums”, pārkāpumiem. Savukārt pieteicējas iebildumi pret velkoņa „Nosaukums” stāvvietu pie SIA „Nosaukums” doka piestātnes, aizbildinoties, ka līgumā nav minēts, par kāda veida pakalpojumiem līgums noslēgts, ir vērtējami kritiski, jo no 2010.gada 14.jūlijā noslēgtā Līguma Nr.22 „Par stāvēšanas pakalpojumu sniegšanu velkonim „Nosaukums”” 1.punkta nepārprotami izriet, ka ar minēto līgumu ir paredzēts piešķirt velkonim „Nosaukums” stāvvietu pie SIA „Nosaukums” doka piestātnes.

Ievērojot iepriekš minēto, apgabaltiesa piekrīt Konkurences padomes Lēmumā secinātajam, ka konkrētajā gadījumā pieteicējas darbības, bez tiesiska pamata neakceptējot AS „Nosaukums” paziņotās velkoņa „Nosaukums” stāvvietas, ir vērtējamas kā tādas, kas vērstas uz konkurences ierobežošanu velkoņu pakalpojumu tirgū, kurā pieteicēja pati ir tirgus dalībniece un AS „Nosaukums” konkurente.

[13] Konkurences padome Lēmumā ir konstatējusi, ka pieteicēja ir izmantojusi dominējošo stāvokli ļaunprātīgi, jo nav izveidojusi taisnīgu, uz objektīviem un nediskriminējošiem nosacījumiem balstītu sadali starp velkoņu pakalpojumu sniedzējiem par to kuģu apkalpošanu, kuri nav norādījuši konkrētu pakalpojuma sniedzēju, un, nepamatoti liedzot (4 epizodes) un ierobežojot (10 epizodes) izvēli attiecībā uz velkoņa pakalpojumu sniedzējiem Rīgas brīvostā, ir pārkāpusi Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto aizliegumu.

Pieteicēja nav izteikusi iebildumus pret Konkurences padomes konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem attiecībā uz gadījumiem, kad ir tikušas ierobežotas velkoņa pakalpojumu sniedzēju izvēles iespējas Rīgas brīvostā, bet ir norādījusi, ka kuģu satiksmes organizāciju ostā nodrošina ostas kapteinis un

ostas kapteinis rīkojas publisko tiesību jomā, un tā lēmumi ir pārsūdzami administratīvā procesa kārtībā, līdz ar to pieteicējas darbības nevar tikt vērtētas kā Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums, jo pieteicēja nav rīkojusies privāto tiesību, bet gan publisko tiesību jomā.

[14] Izvērtējot iepriekš minētos pieteicējas argumentus, apgabaltiesa atzīst, ka tie nav atzīstami par pamatotiem.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja veica saimniecisko darbību, proti, sniedza velkoņu pakalpojumus Rīgas brīvdostā, un šajā tirgū konkurēja ar trešo personu AS „Nosaukums”. Savukārt augšupējā tirgū, proti, Rīgas brīvdostas apsaimniekošanas (pārvaldīšanas) tirgū, pieteicēja atrodas dominējošā stāvoklī. Abi tirgi ir savstarpēji saistīti, jo nav iespējams sniegt velkoņa pakalpojumus bez Rīgas brīvdostas infrastruktūras.

Saskaņā ar Konkurences likuma 3.pantu likuma prasības attiecas uz tirgus dalībniekiem. Konkurences likuma 1.panta 9.punkts definē tirgus dalībnieku kā jebkuru personu, kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā vai kuras darbība ietekmē vai var ietekmēt konkurenci Latvijas teritorijā. Šāda plaša tirgus dalībnieka definīcija nodrošina to, ka Konkurences likums attiecas uz visiem tirgus dalībniekiem, kas veic saimniecisko darbību, arī publisko tiesību subjektiem, ja tie veic saimniecisko darbību, neskatoties uz to, kāds ir tirgus dalībnieka tiesiskais statuss, vai kas un kādā veidā to finansē (*sk. Senāta 2012.gada 9.jūlija spriedumu lietā Nr.A43005110 (SKA – 137/2012), 2011.gada 1.jūlija spriedumu lietā Nr.A43004109 (SKA – 268/2011)*). Līdz ar to uz pieteicēju pilnā mērā ir attiecināmas konkurences tiesību normas, tostarp Konkurences likumā noteiktie ierobežojumi.

[15] Nav strīda par to, ka ostas kapteiņa darbības un rīkojumi tiek izdoti publisko tiesību jomā. Likuma par ostām 8.panta otrā daļa un Rīgas brīvdostas likuma 6.pants noteic, ka ostas pārvaldes augstākā lēmējinstītūcija ir ostas valde, kurai pakļauts izpildaparāts, kuru vada ostas pārvaldnieks. Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 33.panta pirmā daļa noteic, ka ostas kapteinis ir ostas pārvaldes amatpersona. Tātad ostas kapteinis ietilpst ostas izpildaparātā, un ostas kapteinis nav neatkarīgs no ostas pārvaldes, konkrētajā gadījumā no pieteicējas. Tā kā lietā ir konstatēts, ka pieteicēja ir tirgus dalībnieks, kas veic saimniecisko darbību, bet ostas kapteinis ir pierēķināms tirgus dalībniekam, pieteicēja nevar atsaukties uz ostas kapteiņa lēmumu juridisko dabu (*sk. Senāta 2012.gada 9.jūlija spriedumu lietā Nr.A43005110 (SKA – 137/2012), 2011.gada 1.jūlija spriedumu lietā Nr.A43004109 (SKA – 268/2011)*).

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Konkurences padome ir pamatoti konstatējusi Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu pieteicējas darbībās.

[16] Konkurences likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka Konkurences padome, konstatējot tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 13.panta pārkāpumu,

